

محرم‌انگی اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد
و تعارض آن با حقوق دفاعی متهم

مؤلفان:

دکتر لاسادات اسدی
علی دژخواه

دانشگاه امام صادق
پردیس خوارزم

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه : اسدی، لیلاسادات،

عنوان و نام پدیدآور : محرماتگی اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد و تعارض آن با حقوق دفاعی متهم / مؤلفان لیلاسادات اسدی، علی دژخواه [برای] دانشگاه امام صادق (ع)، پردیس خواهران.

مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۲۹۲ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۹۷۱-۶

وضعیت فهرست : فیا

نویسی

موضوع : قربانیان جرم و جنایت — ایران — حمایت

موضوع : Victims of crimes -- Protection -- Iran

موضوع : گواهی و گواهان — ایران — حمایت

موضوع : Witnesses -- Protection -- Iran

موضوع : رازداری و پنهان کاری — قوانین و مقررات — ایران

موضوع : Secrecy -- Law and legislation -- Iran

موضوع : دفاع (آیین دادرسی جزایی) — ایران

موضوع : Defense (Criminal procedure) -- Iran

شناسه افزوده : دژخواه، علی،

موضوع : ادله سواهد (حقوق) — ایران

شناسه افزوده : دانشگاه امام صادق (ع)، پردیس

خواهران

موضوع : Evidence (Law) -- Iran

۱۳۹۷ : ۵۴ الف ۹۴ / ۳ / الف HV۶۲۵۰

موضوع : قربانیان جرم و جنایت — حقوق بین‌الملل

رده بندی دیویی : ۵۵۳۶۲/۸۸۰۹

موضوع : Victims of crimes (International law)

شماره کتابشناسی ملی : ۵۴۰۲۱۱۵

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است. موارد تحت رابه دار مکرری «مجد» گزارش فرمایید.

محرماتگی اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد و تعارض آن با حقوق دفاعی متهم

مؤلفان: دکتر لیلاسادات اسدی / علی دژخواه

انتشارات مجد

چاپ اول : ۱۳۹۷ قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۹۷۱-۶

ISBN: 978-600-193-971-6

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۱۱	پیش‌گفتار
۱۲	مقدمه
۱۵	بخش نخست: کلیاتی در باب حقوق بزه‌دیده و متهم
	فصل نخست: پیشینه‌ی بزه‌دیده‌شناسی و حقوق شناسایی شده برای وی در دادرسی
۱۸	کیفری
۱۸	مبحث نخست: نقش بزه‌دیده در مکاتب حقوق کیفری
۱۹	گفتار نخست: مکتب عدالت مطلق
۲۰	گفتار دوم: مکتب کلاسیک
۲۱	گفتار سوم: مکتب نوکلاسیک
۲۲	گفتار چهارم: مکتب حقیقی
۲۳	گفتار پنجم: مکتب فاعل اجتماعی
۲۴	گفتار ششم: در نصرت امنیت عمومی
	مبحث دوم: مفهوم بزه‌دیده - حقوق شناسایی شده برای وی در فرایند دادرسی
۲۷	کیفری
۲۸	گفتار نخست: مفهوم بزه‌دیده و تعریف آن از شاکی خصوصی
۲۹	۱. تعاریف ارائه شده از بزه‌دیده در دکترین
۳۰	۲. تعاریف ارائه شده از بزه‌دیده در اسناد بین‌المللی
۳۱	۳. تفکیک دو اصطلاح بزه‌دیده و شاکی خصوصی
۳۲	۴. بزه‌دیده در قوانین دادرسی کیفری ایران
۳۴	گفتار دوم: حق بزه‌دیده بر امنیت در فرایند دادرسی کیفری
۳۷	فصل دوم: مبانی حقوق متهم
۳۹	مبحث نخست: اصل برائت
۴۰	گفتار نخست: برائت در فقه اسلامی
۴۰	۱. مفهوم
۴۰	۲. مستندات
۴۱	۱-۲. کتاب
۴۲	۲-۲. روایات
۴۲	۲-۳. اجماع و عقل
۴۳	گفتار دوم: اصل برائت در اسناد بین‌المللی

۴۴	گفتار سوم: اصل برائت در قوانین و مقررات ایران
۴۶	مبحث دوم: اصل کرامت انسانی
۴۶	گفتار نخست: مفهوم کرامت
۴۸	گفتار دوم: منابع کرامت انسان
۴۸	۱. در اسلام
۴۹	۲. در اسناد بین‌المللی
۵۰	۳. در قوانین و مقررات ایران

بخش دوم: محرمانگی اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد در نظام حقوقی

۵۳	بین‌المللی
۵۷	فصل نخست: در اسناد دادگاه‌های کیفری بین‌المللی
۵۷	مبحث نخست: در دادگاه‌های موقت، مودی و مختلط
۵۷	گفتار نخست: دادگاه‌های موقت
۶۲	گفتار دوم: دادگاه‌های مودی
۶۵	۱. حق مرور سیر عانی بودن رسیدگی
۶۶	۲. حفاظت و تأمین امنیت بزه‌دیده و شاهد
۶۶	۳. عدم افشای هویت، بر دید و شاهد
۶۷	۴. راهکارهای محرمانه داشتن اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد
۶۹	۵. تضمین محرمانگی اطلاعات بزه‌دیده و شاهد
۶۹	گفتار سوم: دادگاه ویژه سیرالتون
۷۱	۱. ساختار حمایتی از بزه‌دیدگان و شه
۷۲	۲. الزامات بزه‌دیده و شاهد
۷۲	۳. حمایت از محرمانگی اطلاعات فردی بزه‌دید و شاهد
۷۲	۱-۳. تعیین مهلت برای افشای اطلاعات مربوط بزه‌دیده و شاهد
۷۳	۲-۳. اتخاذ روش‌های حفاظتی به منظور ادای گواهی
	۳-۳. اطلاع‌رسانی به شاهد در خصوص احتمال افشای گواهی و
۷۳	هویت وی
۷۴	۳-۴. لحاظ منافع بزه‌دیده و شاهد در جلسه دادگاه
۷۵	مبحث دوم: دیوان کیفری بین‌المللی
۷۶	گفتار نخست: حفظ اسرار بزه‌دیده
۷۹	گفتار دوم: رسیدگی در غیاب متهم
۸۵	فصل دوم: در رویه قضایی دادگاه‌های کیفری بین‌المللی
۸۶	مبحث نخست: دادگاه‌های مودی

گفتار نخست: نحوه‌ی استماع گواهی	۸۷
۱. استفاده از فن‌آوری‌های نوین برای ادای گواهی	۸۷
۲. ادای گواهی در جلسه‌ی غیر علنی	۸۹
گفتار دوم: حفظ اطلاعات بزه‌دیده و شاهد	۸۹
۱. استفاده از هویت مستعار	۸۹
۲. حفظ محرمانگی مکاتبات بزه‌دیده و شاهد	۹۴
۳. دیگر ملاحظات و تدابیر اتخاذی از سوی دادگاه	۹۵
مبحث دوم: دادگاه ویژه سیراثون	۹۷
گفتار نخست: عدم افشای هویت شاهد و بزه‌دیده	۹۸
گفتار دوم: تدابیر اتخاذی پیرامون نحوه‌ی استماع گواهی	۱۰۱
۱. استماع گواهی از طریق فن‌آوری‌های نوین	۱۰۱
۲. ادای گواهی در جلسه‌ی غیر علنی	۱۰۱
۳. تسهیل در پذیرش گواهی در راستای محرمانگی اطلاعات فردی شاهد	۱۰۳
بخش سوم: محرمانگی اطلاعات بزه‌دیده و شاهد در حقوق کیفری ایران	۱۰۵
فصل نخست: مؤلفه‌های حمایت از اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد در حقوق کیفری ایران	۱۱۰
مبحث نخست: در مرحله‌ی دادرسی	۱۱۰
گفتار نخست: نحوه‌ی حضور بزه‌دیده در جریان تحقیق	۱۱۲
۱. حق حضور	۱۱۲
۲. شیوه‌ی تحقیق از طرفین دعوی کیفری	۱۱۵
۱-۲. انفرادی بودن تحقیق	۱۱۷
۳. حفاظت از اطلاعات پرونده	۱۲۱
گفتار دوم: شیوه‌ی استماع گواهی شاهد	۱۲۲
۱. پیشینه‌ی تقنینی	۱۲۴
۲. در قانون آیین دادرسی کیفری (۱۳۹۲)	۱۲۵
۱-۲. عدم مواجهه با دیگران	۱۲۵
۲-۲. عدم حضور در جلسه‌ی دادرسی	۱۲۷
۲-۳. استماع گواهی از طریق ابزارهای الکترونیکی	۱۲۹
مبحث دوم: در مرحله‌ی دادگاه	۱۳۱
گفتار نخست: مقررات مغایر با محرمانگی اطلاعات شخصی بزه‌دیده و شاهد	۱۳۴
۱. مفهوم غیر علنی بودن	۱۳۴
۲. توافقی بودن رسیدگی	۱۳۶

- ۱۳۷..... ۳. تکلیف دادگاه به اصلاح ذات البین
- ۱۳۸..... ۴. امکان پرسش از شهود طرف مقابل
- ۱۳۹..... گفتار دوم: تکلیف دادگاه به حمایت از اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد
- فصل دوم: تکلیف مقام‌های انتظامی و قضایی به حفظ محرمانگی اطلاعات شخصی بزه‌دیده و شاهد و تضمین‌های آن ۱۴۲
- مبحث نخست: تکلیف مقامات مسؤول در دادرسی کیفری به حفظ محرمانگی اطلاعات شخصی بزه‌دیده و شاهد ۱۴۲
- گفتار نخست: ضابطان ۱۴۲
- گفتار دوم: مقامات دادسرا ۱۴۶
۱. اتخاذ تدابیر حفاظتی نسبت به بزه‌دیده و شاهد ۱۴۸
۱. صدور قرار عدم دسترسی به پرونده ۱۵۰
۳. اتخاذ تدابیر به منظور جلوگیری از دسترسی به اطلاعات بزه‌دیده ۱۵۱
- گفتار سوم: قاضی دادگاه ۱۵۲
۱. اتخاذ تدابیر برای جلوگیری از دسترسی به اطلاعات پرونده ۱۵۲
۲. صدور قرار مابکمه غیر علنی در موارد ضرورت ۱۵۳
- گفتار چهارم: خبرنگاران و عموم مردم ۱۵۴
- مبحث دوم: تضمین‌های معرمانه اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد ۱۵۸
- گفتار نخست: تنبیهات انتظامی ۱۵۸
۱. قاضی ۱۵۹
۲. ضابط ۱۶۱
۳. خبرنگاران و دیگر افراد ۱۶۲
- گفتار دوم: ضمانت اجرای کیفری ۱۶۴
۱. جرم افشای اسرار حرفه‌ای ۱۶۴
- ۱-۱. پیشینه‌ی قانونی ۱۶۵
- ۲-۱. ارکان جرم ۱۶۵
- ۳-۱. مجازات ۱۶۸
- ۴-۱. انطباق افشای اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد با جرم افشای اسرار حرفه‌ای ۱۶۹
۲. جرم افترا ۱۷۴
- ۱-۲. پیشینه ۱۷۴
- ۲-۲. ارکان جرم ۱۷۵
- ۳-۲. نتیجه ۱۷۶
- ۴-۲. مجازات ۱۷۶

۲-۵. انطباق افشای اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد با جرم افترای قوی ۱۷۶

بخش چهارم: تعارض محرمانگی اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد با حقوق

دفاعی متهم ۱۷۹

فصل نخست: حق متهم بر دانستن ۱۸۱

مبحث نخست: حق متهم بر آگاهی از موضوع اتهام و ادله‌ی آن ۱۸۴

گفتار نخست: در اسناد بین‌المللی ۱۸۵

گفتار دوم: در حقوق ایران ۱۸۷

گفتار سوم: تعارض حق متهم بر آگاهی از اتهام، با محرمانگی هویت بزه‌دیده و

شاهد ۱۹۰

۱. رض با حق متهم بر تفهیم اتهام ۱۹۰

۲. تعارض با حق متهم بر آگاهی از ادله‌ی موید اتهام انتسابی ۱۹۲

مبحث دوم: دسترسی به پرونده ۱۹۶

گفتار نخست: دسترسی به پرونده و استثنائات وارد بر آن در حقوق ایران ۱۹۷

گفتار دوم: تعارض حق دسترسی به پرونده با محرمانگی اطلاعات بزه‌دیده و

شاهد ۲۰۰

فصل دوم: سایر حقوق دفاعی متهم مرتبط با هویت شاکی، شهود و مطلعان ۲۰۵

مبحث نخست: حق پرسش ۲۰۵

گفتار نخست: پرسش از قاضی ۲۰۵

گفتار دوم: پرسش از شاکی و شاهد ۲۰۷

۱. در اسناد بین‌المللی ۲۰۷

۲. در حقوق ایران ۲۰۹

گفتار سوم: تعارض حق متهم بر پرسش‌گری، با محرمانگی اطلاعات فردی

بزه‌دیده و شاهد ۲۱۲

۱. پرسش از قاضی ۲۱۳

۲. پرسش از شاکی ۲۱۳

۳. پرسش از شاهد ۲۱۴

مبحث دوم: حق برخورداری از محاکمه‌ی علنی ۲۱۷

گفتار نخست: در اسناد بین‌المللی ۲۱۷

گفتار دوم: در حقوق ایران ۲۱۹

گفتار سوم: ارتباط علنی بودن محاکمه با حق دفاعی متهم ۲۲۱

مبحث سوم: حق حضور و مشارکت متهم در فرایند دادرسی ۲۲۱

گفتار نخست: در اسناد بین‌المللی ۲۲۲

۲۲۶	گفتار دوم: در حقوق ایران
	گفتار سوم: تعارض حق حضور متهم در جریان دادرسی با محرمانگی اطلاعات
۲۳۱	فردی بزه‌دیده و شاهد

بخش پنجم: راهکارهای رفع تعارض میان حقوق متهم و محرمانگی اطلاعات

۲۳۵	فردی بزه‌دیده و شاهد
۲۳۷	فصل نخست: راهکارهای مبنی بر تعدیل دو حق
۲۳۷	مبحث نخست: محدود نمودن موضوعی
۲۳۸	گفتار نخست: در اسناد دادگاه‌های کیفری بین‌المللی
۲۳۹	۱. جنایات جنگی
۲۴۳	۲. جنایات علیه بشریت
۲۴۶	۳. نسل‌زدایی
۲۴۸	گفتار دوم: در حقوق ایران
۲۴۸	۱. طبقه‌بندی مجازات‌ها
۲۵۰	۲. ارائه معیار برای جابجایی
۲۵۷	مبحث دوم: محدود نمودن زمانی
۲۵۸	گفتار نخست: در دادرسی ملی
۲۶۲	گفتار دوم: در حقوق ایران
۲۶۵	فصل دوم: راهکارهای جایگزین و ارائه‌ی تدارک در رفع تعارض
	مبحث نخست: راهکارهای جایگزین (حفاظت از بزه‌دیده و شاهد به طریقی غیر از
۲۶۵	مکتوم گذاشتن اطلاعات فردی آنان)
۲۶۶	گفتار نخست: در دادگاه‌های کیفری بین‌المللی
۲۶۷	گفتار دوم: در قوانین ایران
	مبحث دوم: اتخاذ معیارهایی در جهت حفظ محرمانگی اطلاعات فردی بزه‌دیده و
۲۷۱	شاهد
۲۷۱	گفتار نخست: معیار منافع عدالت
۲۷۲	گفتار دوم: حقوق دفاعی متهم
۲۷۴	گفتار سوم: جدی بودن خطر
۲۷۶	گفتار چهارم: اهمیت گواهی

نتیجه ۲۷۹

فهرست منابع ۲۸۲

پیش گفتار

پیش‌بینی محرمانگی هویت و دیگر اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ اصلاحی ۱۳۹۴ تحولی بزرگ در حوزه‌ی حقوق شهروندی محسوب می‌شود که اجرایی شدن آن منوط به تبیین حق مذکور و انطباق آن با دیگر مقررات دادرسی کیفری، است.

فقد پیشینه‌ی بین‌المللی در قوانین ایران و تعارض آن با حق متهم بر دانستن که زمینه‌ی دفاع در مقابل اتهام است را فراهم می‌سازد، ایجاب می‌نماید محرمانگی اطلاعات فردی بزه‌دیده و شاهد تبیین شود؛ حدود و ثغور آن مشخص گردد و راهکارهای رفع تعارض این دو حق ارائه شود.

کتاب حاضر با هدف اجرایی شدن حق بزه‌دیده و شاهد بر محرمانه ماندن اطلاعات فردی آنان در روند دادرسی کیفری نگاشته شده و ضمن تعیین مرزهای تعارض این حق با حق دفاع متهم، سعی دارد با ارائه‌ی راهکارهایی، به رفع تعارض میان این دو حق و یا تعدیل آن نائل شود.